

LAG- och EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 27/
1976-77 med anledning av ltm Olof M. Jans-
sons m.fl.lagmotion angående ändring av 1 §
landskapslagen om produktionsstöd.

Landstinget har inbegärt lag- och ekonomiutskottets utlåtande över ovannämnda lagmotion. Med anledning härav får utskottet, som i ärendet hört lantrådet Alarik Häggblom, näringschefen Tor Mattsson och ordföranden i planeringsrådet Bertel Fagerlund, värdsamt anföra följande.

Den negativa befolkningsutvecklingen i skärgården är allmänt känd. Statistik som visar att skärgårdsbefolkningen år 1950 utgjorde 20 procent av Ålands totala befolkning medan den år 1975 utgjorde 11 procent talar sitt tydliga språk. Något som däremot är mindre känt är att också inkomsten per capita i skärgården under samma tidsperiod stadigt sjunkit i förhållande till inkomsten per capita bland Ålands övriga befolkning. Med tanke på denna utveckling är det därför troligt att den del av skärgårdsbefolkningen som befinner sig i produktiv ålder också i fortsättningen i allt större utsträckning kommer att söka sig till trakter där möjligheterna till förtjänstbringande sysselsättning är större än i skärgården.

En av de bidragande orsakerna till den relativt sett negativa inkomstutvecklingen är den stagnation jordbruket i skärgården befinner sig i, beroende på bl.a. befolkningens åldersstruktur och svårigheterna att storleksrationalisera lägenheterna.

Den ogynnsamma åldersstrukturen i sin tur beror till stor del på den ovan nämnda inkomstutvecklingen och den svaga framtidstro beträffande utkomst- och existensmöjligheterna i skärgården, medan den på många håll låga rationaliseringsgraden har sin orsak i brist på optimism, framtidstro och investeringsvilja.

Genom att utflyttningen från skärgården fortgår bryts grundbetingelserna för upprätthållandet av ett modernt servicesamhälle gradvis ner. Förutsättningarna för skolor, butiker, kommunikationer, hälsovård och annan samhällservice försvinner samtidigt som skärgården blir mindre attraktiv för den bofasta befolkningen.

Åldersstruktur, inkomstutveckling, befolkningsutveckling, framtidstro, investeringsvilja, samhällsservice o.s.v. är faktorer som alla är avhängiga av varandra och strukturen hos envar av dem är avgörande för hur skärgården skall se ut i framtiden.

Eftersom landstingets målsättning för skärgården är fastslagen d.v.s. upprätthållandet av en levande skärgård, anser utskottet att något måste göras för att om möjligt vända den negativa trend, som ovan beskrivits. Den av motionärerna föreslagna vägen, som syftar till att stimulera jordbruket torde vara den rätta, med tanke på att jordbruket utgör skärgårdens huvudnäring, vilken åtminstone om den bedrivs i form av arbetsintensiv specialodling bör ha framtiden för sig.

Utskottet anser att det också är viktigt att landstinget nu visar att det tror på skärgårdsnäringarnas framtidsmöjligheter. Detta är särskilt angeläget med tanke på att utvecklingstrenden inte har kunnat vändas trots stora samhällssatsningar på olika områden såsom t.ex. kommunikationer.

Eftersom den av motionärerna föreslagna satsningen, samtidigt som den stimulerar investeringsviljan, kan bidra till en inkomstutjämning mellan skärgårdsbefolkningen och den övriga befolkningen, på grund av ökad specialisering och strukturrationalisering, kan åtgärden ha en gynnsam effekt på framtiden, vilket är av största betydelse. Utskottet har därför omfattat motionärernas förslag.

Utskottet önskar dock betona att det ser lagförslaget mindre som en direkt stödåtgärd än som ett medel att skapa förutsättningar för inrättande av bärkraftiga produktionsenheter inom ett område, som ur produktionssynpunkt geografiskt sett ligger mindre fördelaktigt till än andra regioner.

Ytterligare kan det i förbigående nämnas att eftersom stödåtgärder till jordbruket normalt sett har en gynnsam natur- och landskapsvårdande effekt kan ett antagande av lagförslaget även förväntas ha betydelse för bevarandet av det redan snabbt försvinnande kulturlandskapet i skärgården.

Lagförslaget har också aktualiserat frågan om den statsfinansiella utjämningen. Utskottet är medvetet om att i stöd av den föreslagna lagen utbetalade produktionsstöd möjligen måste finansieras med landskapets enskilda medel, eftersom fullt kongruenta poster inte förekommer i statsbudgeten. Utskottets åsikt är dock att det på intet vis är uteslutet att kompensation skulle kunna komma i fråga även i detta fall. Som stöd för denna ståndpunkt åberopas självstyrelselagens 29 § 2 mom. 3 punkten. Beaktansvärt är nämligen att det i skärgården inte torde finnas någon näringsgren, där man med stöd av jämförbar storlek kan åstadkomma lika stor utdelning som inom jordbruket.

Utskottet anser även att landstinget i skärgårdsfrågor, med tanke på skärgårdens stora betydelse för Åland, ibland måste vidtaga åtgärder, som kan synas extraordinära jämfört med de åtgärder som vidtagits i riket. Risken för utebliven kompensation får härvid inte utgöra hinder för ett kraftfullt agerande.

Till utskottets betänkande fogade ledamoten Lundberg en reservation.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå
att Landstinget måtte antaga det i motionen
ingående lagförslaget oförändrat.

Mariehamn den 18 april 1977.

På lag- och ekonomiutskottets vägnar:

Rolf Carlson

ordförande

Folke Husell

sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Carlson, viceordföranden Sundberg samt ledamöterna Lundberg och Björklund och ersättaren Berg.

Reservation

Lag- och ekonomiutskottet har i sitt betänkande över ltm Olof M. Janssons m.fl. lagmotion nr 10/1976-77 beslutat föreslå antagande av lagförslaget. Undertecknad, som ej kunnat omfatta majoritetens i utskottet beslut, ber med anledning härav få anföra följande synpunkter:

Jag kan rent principiellt omfatta motionärernas bedömning, att den negativa befolkningsutvecklingen i skärgården kräver åtgärder från samhällets sida riktade mot områdets näringsliv, åtgärder, som helt naturligt kan innefatta en strukturomvandling inom jordbruket (i detta sammanhang kan med beklagande konstateras att utredningsmaterial utvisande behovet av åtgärder i nämnt syfte ej presenterats utskottet). Strukturella och rationaliseringsbefrämjande satsningar i avsikt att skapa en nationalekonomiskt riktigt avpassad livsmedelsproduktion i skärgården är givetvis mera meningsfulla än åtgärder i form rent sociala stöd såsom arealtillägg eller direkt produktionshämmande insatser.

Det har konstaterats att lagstiftningsbehörighet de jure inom det aktuella området tillkommer landstinget. Däremot finner undertecknad inget stöd i självstyrelselagen för att de facto med tillämpning av den planerade lagen budgeterade medel skulle med statsmedel utjämnas. Eftersom motsvarande ändamål inte tillgodoses enligt rikets lagstiftning, skulle landskapet genom den aktuella lagstiftningsåtgärden komma i åtnjutande av större förmåner än jämförbara regioner i riket utan att detta kan motiveras med hänsyn till olika levnadsbetingelser eller andra speciella skäl.

För att förverkliga motionärernas intentioner tvingas landstinget enligt min uppfattning utnyttja enskilda medel antingen inom ramen för en kompletterad produktionsstödslag eller genom att enligt ett förslag från utvecklingsdelegationens skärgårdssektion meddelst en temporär landskapsskatt skapa en utvecklingsfond för skärgården - det senare alternativet i dagens situation förmodligen en politisk orimlighet.

Landstingets målsättning gällande skärgårdens framtid konkretiserad i begreppet "en levande skärgård" är fastslagen och allmänt omfattad. Även om det nu framkommit stöd för uppfattningen att snabba åtgärder är nödvändiga för att i enlighet med denna målsättning

skapa en positiv befolkningsutveckling i skärgården eller för a
med produktionsstödslagens skrivning förbättra Orts-, närings-
arbetsmarknadsstrukturen, skulle en dylik effekt utebli inom gr
serna för de blygsamma budgeteringsåtgärder, som med hänsyn till
klarheterna i fråga om budgeteringsrätt från flera håll föreslag
En mycket kändbarare satsning på skärgården kunde ske genom en
förhållandena avpassad utvecklingsplan för området innefattande
vidgad prioritering av lokala behov inom den existerande lagstift
ningens ram kompletterad med en ökad satsning på uppsökande rådg
vande verksamhet.

Mariehamn den 20 april 1977

Klas-Erik Lundberg